

תרבות יהודית

Życie Żydów w Europie z dala od metropolii

Kalendarium

1-1500

1501-1800

1801-1900

1901-1945

1946-2005

1-1500

 do góry

321

Pierwsza wzmianka o gminie żydowskiej w Kolonii

1074

Pierwsza poświadczona wzmianka osiedla żydowskiego w Westfalii, między innymi w Dortmundzie

od 1096

Pogromy żydowskie w Niemczech i wyprawy krzyżowe w celu "wyzwolenia" Ziemi więtej

od 1146

Pogromy żydowskie w Niemczech i wyprawy krzyżowe w celu "wyzwolenia" Ziemi więtej

od 1221

Pogromy Żydów w wielu niemieckich miastach

1300 - 1350

tworzenie się gmin żydowskich w Dortmund, Minden, Münster,

Osnabrück i Soest

działalność znaczących kupców żydowskich jak Gottschalk z Recklinghausen i Leo von Münster

1317

pojawienie się Żydów w Lublinie

1336

król Kazimierz Wielki zezwala Żydom na osiedlenie się na przedmieściach Lublina

1348 - 1350

prześladowania i pogromy wskutek epidemii (z powodu zarzutu o zatrucie studni)

1350 - 1550

zakazy osadnictwa

w Westfalii prawie już nie mieszkają Żydzi

1501-1800

⬆ do góry

1523

król Zygmunt I Stary przyznaje Żydom lubelskim takie same prawa, jakie posiadali już Żydzi polscy w innych miastach

1550

(około) osadnictwo pierwszych Żydów w mieście Groningen

1557

Na podstawie królewskiego przywileju w Lublinie wybudowano wielką synagogę; - Synagogę; Maharszala

1580

Na mocy przywileju króla Stefana Batorego powstaje "Waad Arba Aracot", żydowski sejm w Polsce (organ samorządu żydowskiego.) Obrady odbywały się; najczściej; w Lublinie

od 1600

rozwoj systemu tak zwanych "Żydów chronionych"

zezwała; na ograniczone osadnictwo pod kontrol; w; adców ziemskich

1679

W Lublinie obowiązuje przywilej "De non tolerandis Judaeis"

1696

Król Jan III Sobieski zezwala Żydom lubelskim na prowadzenie handlu bez ograniczeń; w całym regionie lubelskim

1711

rozporządzenie (wkrótce zawieszono) o wygnaniu wszystkich Żydów...

z miasta i prowincji Groningen, bo zostali obwinieni jako paserzy.

1732

pozwolenie związane z wykonywaniem czynności modlitewnych w domu mieszkalnym w Groningen

1747

otwarcie pierwszego cmentarza żydowskiego w Groningen

20.08.1756

otwarcie pierwszej synagogi w Groningen

(przy Folkingestraat)

1796

zrównanie praw obywatelskich Żydów i innych Niderlandczyków

1801-1900

↑ do góry

1807

równouprawnienie Żydów i chrześcijan w Królestwie Westfalii pod Jérôme Bonaparte

1812

edykt dotyczący stosunków obywatelskich Żydów w Państwie Pruskim

1815

cofnięcie równouprawnienia przez Kongres Wiedeński

1815

zakazanie szkoły Żydowskiej Tipereth Bachurim w Groningen

od 1820

powstanie nowoczesnego Żydowskiego systemu szkolnictwa w Niemczech

1847

"Przepis o stosunkach Żydów"

w sprawie ujednoczenia prawa prawnego w Prusach

1848

znaczący udział Niemców w (nieudanej) rewolucji demokratycznej

od 1849

fala emigracji Niemców do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej

1850

najwyższy odsetek ludności żydowskiej w Niemczech: 1%
(1910: 0,51 %)

1852

podział gminy żydowskiej
powstanie nowej gminy żydowskiej Tesjuat Jisrael (ratunek Izraela)

1869

udzielenie całkowitego równouprawnienia żydom w Prusach
dwa lata później także w nowozałożonej Rzeszy

od 1879

wzmożona agitacja antyżydowska w Westfalii

1881

zawieszenie podziału gmin w Groningen

1887

pierwszy kongres syjonistyczny w Bazylei
plan narodowego żydowskiego "domu"

1893

założenie "Centralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens"
(Centralnego Towarzystwa niemieckich obywateli wyznania mojżeszowego)

1896

założenie "Verein zur Wahrung der religiösen Interessen des Judentums in Westfalen"
(Towarzystwa do ochrony interesów religijnych i judaizmu w Westfalii), skierowane przeciwko liberalnym reformatorom

1898

powstanie żydowskiego towarzystwa sportowego Attila w Groningen

1899

powstanie żydowskiego domu starców Beth Zekeinem w Groningen

1901-1945

 do góry

23.03.1906

otwarcie nowej synagogi przy Beth Zekeinem

1916

dyskryminacje "liczenie Żydów" w armii niemieckiej;

1916

Do żydowskiej dzielnicy w Lublinie przydzielono przedmieście Wieniawa

od 1930

sukcesy wyborcze narodowych socjalistów w Niemczech

1930

Uroczyste otwarcie uczelni rabinackiej Jesziwa Chachmej Lublin, najwikszej żydowskiej uczelni w Polsce

1932

wprowadzenie na urząd ostatniego najwyższego rabina Groningen przed wojną;

1933

objęcie rzędu przez narodowych socjalistów

akcje bojkotowe przeciwko sklepom żydowskim - w ciągu następnych

lat następiy antyżydowskie przepisy specjalne i rozporządzenia

1938

niszczenie synagog i pogromy w całym Niemczech

01.09.1939

Wybuch II wojny światowej

W Lublinie mieszkało w tym czasie 120.000 mieszkańców, w tym 42.000 Żydów.

18.09.1939

Niemcy wkraczają do Lublina

Początki przeładunku ludności żydowskiej.

1940

"Reichsvereinigung der Juden in Deutschland"

(Zjednoczenie Żydów w Rzeszy) jako wymuszone zjednoczenie pozostałych żydowskich organizacji

1940

Niemcy mianują w Lublinie Radę Żydowską; - Judenrat
(podobnie jak w innych miastach Polski).

31.03.1940

otwarcie synagogi żydowskiej przy Folkingedwardsstraat w Groningen

od 1941

od 1941

Dystrykt Lubelski...

...staje się gigantycznym obozem pracy i śmierci dla setek tysięcy polskich Żydów i Żydów deportowanych z całej Europy (Niemcy, Francja, Holandia, Czechy, Austria, Grecja itd.).

1941

wyścienie żydowskich dzieci z niemieckich szkół; w Groningen

24.03.1941

W Lublinie powstaje żydowskie getto

1942 - 1944

masowa zagłada

Żydów z terenów całej Europy w obozach koncentracyjnych - w Sobiborze, Bełżcu, Treblince, Majdanku, Oświęcimiu-Brzezince.

1942 - 1943

deportacja Żydów z Groningen

16.03.1942

"Akcja Reinhard",

ostatecznie rozwiązanie kwestii żydowskiej w Polsce. Deportacja lubelskich Żydów do obozów zagłady w Bełżcu.

1943

zamknięcie synagogi w Groningen przez naziści

03.11.1943

"Akcja Erntefest" na Lubelszczyźnie

Likwidacja ostatnich żydowskich obozów w obozach na Majdanku, Poniatowej i Trawnikach.

24.07.1944

wyzwolenie Lublina spod okupacji hitlerowskiej

W Lublinie powstaje żydowska Komisja Historyczna do badania zbrodni wojennych na narodzie żydowskim.

1946-2005

 do góry

1949

W Groningen wprowadzenie na urząd najwyższego rabina Aarona Prinsa

1950

założenie Zentralrat der Juden in Deutschland

1952

sprzedaż synagogi w Groningen pralni chemicznej Astra

od 1956

budowa nowych synagog w Westfalii

do 1963 osiem nowych budowli

1963

W Lublinie powstaje pomnik ku czci pomordowanych Żydów Lubelskich

1968 - 1969

Fala emigracji Żydów z całej Polski Ludowej

1981

ponowne otwarcie synagogi po gruntownym remoncie

od 1989

imigracja Żydów z krajów byłego Związku Radzieckiego do Niemiec

pod koniec 2003 do gminy żydowskiej w Westfalii należało 7 tysięcy osób (w całym Niemczech więcej niż 100 tysięcy)

24.06.1990

Uroczystość; 60 rocznicy otwarcia Jesziwa Chachmej Lublin

Na uroczystość; przybył bratanek Majera Szapiry - Dow Szapiro,

student tej uczelni w latach 30 tych.

14.12.1994 - 16.12.1994

Sesja naukowa "Żydzi lubelscy"

poświęcona kulturze i historii Żydów z całej Lubelszczyzny.

2004

W lublinie mieszka tylko 9 osób pochodzenia żydowskiego